BÀI GIẢNG: KIẾN THỨC CHUNG: VIẾT BÀI VĂN KỂ LẠI MỘT TRUYỆN TRUYỀN THUYẾT HOẶC TRUYỆN CỔ TÍCH

MÔN: NGỮ VĂN

GIÁO VIÊN: TRẦN HƯƠNG GIANG

MỤC TIÊU

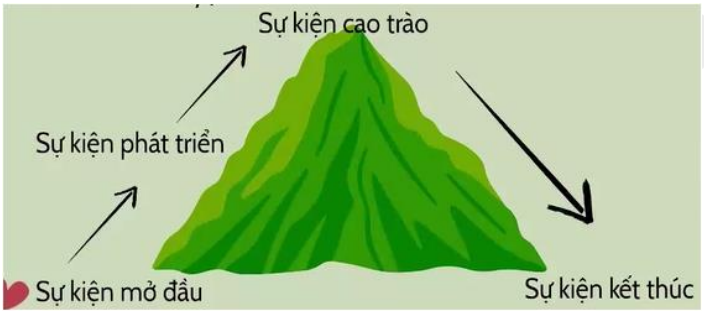
✓ *Học sinh nắm được kiến thức chung về kiểu bài văn kể lại một truyền thuyết, truyện cổ tích*

I. KIẾN THỨC CHUNG VỀ VĂN TỰ SỰ

1 Nhân vật

- Có thể chia thành:
  - Nhân vật chính
  - Nhân vật phụ
  - Nhân vật chính diện
  - Nhân vật phản diện
- Được xây dựng bởi:
  - Nguồn gốc, lai lịch
  - Ngoại hình
  - Hành động, cử chỉ, lời nói
  - Nội tâm
  - Mối quan hệ với các nhân vật khác

2 Mô hình cốt truyện

Bài tập nhanh: Xác định mô hình cốt truyện trong truyền thuyết "Sơn Tinh, Thủy Tinh

- Sự kiện mở đầu: Vua Hùng kén rể
- Sự kiện phát triển: Sơn Tinh, Thủy Tinh đều đến cầu hôn ⟶ Vua Hùng đưa ra yêu cầu sính lễ
- Sự kiện cao trào: Sơn Tinh đến trước lấy được Mị Nương, Thủy Tinh đến sau không lấy được vợ mang quân đuổi đánh Sơn Tinh
- Sự kiện kết thúc: Thủy Tinh thua trận và năm nào cũng dâng nước đánh Sơn Tinh

3 Ngôi kể

- Ngôi kể thứ nhất:
    - Người kể chuyện xưng "tôi"
    - Chứng kiến hoặc tham gia vào câu chuyện
    - Bộc lộ những suy nghĩ, cảm xúc của bản thân
- Ngôi kể thứ ba:
    - Người kể chuyện giấu mặt
    - Khiến câu chuyện trở nên khách quan hơn.

II. KIẾN THỨC VỀ TRUYỀN THUYẾT, TRUYỆN CỔ TÍCH

1 Truyền thuyết

- Truyền thuyết là loại truyện dân gian, có yếu tố hoang đường, kì ảo, kể về các sự kiện và nhân vật liên quan đến lịch sử hoặc giải thích nguồn gốc phong tục, cảnh vật địa phương theo quan niệm của nhân dân.

- Đặc điểm:

+ Nội dung: kể lại cuộc đời và chiến công của nhân vật lịch sử hoặc giải thích nguồn gốc các phong tục, sản vật địa phương theo quan điểm của tác giả dân gian.

+ Nhân vật chính: là những người anh hùng. Họ thường phải đối mặt với những thử thách to lớn, cũng là thử thách của cả cộng đồng. Họ lập nên những chiến công phi thường nhờ có tài năng xuất chúng và sự hỗ trợ của cộng đồng.

+ Yếu tố kì ảo (lạ và không có thật) xuất hiện đậm nét ở tất cả các phần nhằm tôn vinh, lí tưởng hoá nhân vật và chiến công của họ.

+ Cốt truyện được kể theo trình tự thời gian tuyến tính

2 Truyện cổ tích

- Truyện cổ tích là loại truyện dân gian, thường có yếu tố hoang đường, kì ảo, kể về cuộc đời của một số kiểu nhân vật như: nhân vật có tài năng kì lạ, nhân vật dũng sĩ, nhân vật thông minh, nhân vật bất hạnh, nhân vật ngốc nghếch, người mang lốt vật,… nhằm thể hiện ước mơ, niềm tin của nhân dân về chiến thắng cuối cùng của cái thiện đối với cái ác, cái tốt đối với cái xấu,…

- Đặc điểm:

+ Truyện cổ tích thường kể về những xung đột trong gia đình, xã hội, phản ánh số phận của các cá nhân và thể hiện ước mơ đổi thay số phận của chính họ.

+ Nhân vật trong truyện cổ tích đại diện cho các kiểu người khác nhau trong xã hội, thường được chia làm hai tuyến: chính diện (tốt, thiện) và phản diện (xấu, ác).

+ Truyện được kể theo trật tự thời gian tuyến tính, thể hiện rõ quan hệ nhân quả giữa các sự kiện.

+ Các chi tiết, sự việc thường có tính chất hoang đường, kì ảo

3 Dàn bài chung

2 dạng bài

- Dạng bài kể lại truyện theo ngôi thứ ba
- Dạng bài hóa thân vào nhân vật để kể lại truyện
- Yêu cầu chung:

+ Người kể sử dụng ngôi kể phù hợp

+ Các sự việc được trình bày theo trình tự thời gian và đảm bảo kể được đầy đủ các sự việc quan trọng trong truyện, đặc biệt các chi tiết kì ảo, hoang đường.

+ Thêm các yếu tố miêu tả, biểu cảm

+ Rút ra được bài học

*** Dạng bài kể lại truyện theo ngôi thứ ba**

a. Mở bài

- Giới thiệu truyện sẽ kể
- Đưa ra đánh giá, nhận xét của bản thân: yêu thích, ấn tượng, rút ra bài học sâu sắc,...

b. Thân bài

- Giới thiệu bối cảnh: thời gian (khoảng thời gian nào?), không gian (diễn ra ở đâu?)
- Nhân vật chính là ai?
- Lần lượt kể lại các sự việc theo trình tự thời gian.

c. Kết bài: Rút ra bài học từ truyện hoặc nhân vật chính

- Lưu ý:

+ Không kể lại y nguyên sách, cần thêm những đánh giá, cảm nhận của riêng mình

+ Thêm các yếu tố miêu tả, biểu cảm

(Tuy nhiên, các chi tiết được thêm vào cần phù hợp, không làm sai lệch nội dung của truyện kể)

*** Dạng bài hóa thân vào nhân vật để kể lại truyện**

a. Mở bài

- Giới thiệu "tôi" là ai?
- Giới thiệu truyện sẽ kể và lí do vì sao kể: vì đây là một kỉ niệm đã đánh dấu sự trưởng thành của tôi, là một bài học sâu sắc đối với tôi...

b. Thân bài

- Giới thiệu bối cảnh: thời gian (khoảng thời gian nào?), không gian (diễn ra ở đâu?)
- Giới thiệu vài câu về chính mình: xuất thân, ngoại hình,...
- Lần lượt kể lại các sự việc theo trình tự thời gian.

c. Rút ra bài học cho bản thân ("tôi")

- Lưu ý:

+ Không kể lại y nguyên sách, cần thêm những đánh giá, cảm nhận của riêng mình

+ Thêm các yếu tố miêu tả, biểu cảm

+ Thêm các chi tiết bộc lộ suy nghĩ, cảm xúc của bản thân - nhân vật "tôi":

- Đến bây giờ khi nghĩ lại, tôi thấy như thế nào?
- Khi ấy, tôi nghĩ gì?

+ Cần khéo léo thêm các chi tiết cho các sự việc có sự hợp lí

(Tuy nhiên, các chi tiết được thêm vào cần phù hợp, không làm sai lệch nội dung của truyện kể)